

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Svmma, Sive Avrea Armilla Bartholomæi Fvmi Placentini,
ordinis Prædicatorum, ac hæreticæ prauitatis Inquisitoris**

Fumo, Bartolomeo

Antverpiae, 1570

Consvetvdo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30427

nisi sit terminus appositus, secundum Panor. supra.

4 **CONSTITVTIO** iudicis secularis quæ specificè disponit super rebus Ecclesie, secundum Panor. in c. ecclesia sanctæ Mariæ de constituit. nõ debet seruari, quia fit à non superiore, etiam si generaliter loquatur, cum non possit sine peccato seruari, non valet. Sed quando est generalis, & non cõtraria canonis, rationabilis, & ecclesiæ fauorabilis, est seruanda.

5 **CONSTITVTIO** principis cõtraria quæ sunt iure gentium, vel naturali facta ex rationabili causa, secundum doctores & præcipue Panor. in c. in capitul. quæ in ecclesiis de constitutionibus tenet, vt de præscriptione, & confiscatione honorum. Si autem non subest causa, & certum est, principem non posse statuere, vt in clem. pastoralis. de re iudicata. vbi dicitur quod Imperator nõ potest tollere re alterius sine causa, nisi in re parua, nõ tenet. Non enim Imperator, nec Papa, sine causa auferre bona iuste possidentium possunt, quia contra ius naturæ est.

6 **CONSTITVTIO** Papæ, quæ à principio nõ recipitur ipsi sciente, & tolerante, secundum Panormitanum in cap. quia circa. de affinita. & cõsanguinit. non obligat ad peccatum. Si verò à principio à maiori parte recipitur, obligat, quamuis minor pars non seruit, multa enim tolerantur per patientiam, quæ si fuerit in iudicio deducta exigente iustitia tolerari non debent. Non omnes constitutiones emanatæ post compilationem decretalium habent vim, sed illæ de quibus fit mentio in 6. Et nisi sint factæ post dictum libro. 6. vt patet in prolo. sexti. Et quæ factæ sunt inter sextum, & clement. tenent.

7 **CONSTITVTIO**, vel lex, seu statutum, in quo mandatur sic, videlicet prohibemus ne fiat tale quid. & qui fecerit illud, talem pœnam luat, ita quod ibi sunt duo præcepta, obligat ad culpam, & ad pœnam, vt dicit Angelus versiculo, obedientia. §. primo.

secus secundum Henricum de Can. quando est vnum tantum præceptum, vt cum dicitur, qui fecerit sic soluat talem pœnam, quia tunc ex forma statuti obligat tantum ad pœnam. Intellege post cõdemnationem iudicis notam, secundum glo. in c. fraternitatis. in fi. 12. q. 2. Similiter semper obligat ad mortale, quando imponitur pœna mutilationis, mortis, vel alterius grauis pœnæ, quia exponere se periculo grauis mali, vel infamiae verisimiliter, nescio à mortali excusare, cum sit contra charitatem sui ipsius. Posset etiam esse mortale, quando transgrederetur lex tantum pœnalis ratione materiæ, quia videlicet continet aliquod necessarium ad salutem, vel propter contemptum. Vide infra, Lex, §. 4. & 11.

8 **QUANDO** princeps mandat fieri festum aliquod propter victoriam habitam, vel aliquid huiusmodi sub certa pœna, licet pœna possit exigi, transgressores tamen non peccant mortaliter. An autem constitutio obliget ad mortale, & quando, & quomodo. infra verbo, Lex. §. 4.

CONSVETVDO.

1 **CONSVETVDO** est quoddam ius non scriptum assiduis actibus constitutum, quod pro lege suscipitur, cum deficit lex, in c. consuetudo. d. r.

2 **CONSVETVDO** habet vim legis & legem abolet, & interpretatrix legis est: quia quod multoties fit, videtur ex deliberato iudicio rationis provenire secundum Tho. prima secundæ. q. 97. a. 5. Et secundum Pa. in c. si de consue. Etiam cõsuetudo assumit vires, ex auctoritate Papæ, permittentis induci consuetudinem contra canones. Sic enim tolerando videtur approbare secundum Thom. supra.

3 **CONSVETVDO** non potest mutare legem diuinam, nec naturalem, secundum Tho. vbi supra. & per doct. in dict. cap. fina. Potest tamen limitare, distinguere, declarare, augere, & huiusmodi, sicut potest ius positium. Lex diuina dicit, in ore duorum, vel trium, stet omne verbum, & c. Sed lex

lex limitauit, quod aliquando plures requiruntur. Et illud non occides, limitauit lex, quod in aliquibus casibus licet occidere. Non manente ratione, propter quam lex erat, consuetudo vincit legem. Si vero eadē ratio maneat, & non sit inutile seruare legem propter impossibilitatem, ex consuetudine patrie, quae est vna de conditionibus legis, tunc lex vincit consuetudinem, secundum Tho. prima secundae, ubi supra ad 2.

4 **CONSVETUDO** semel reprobata a lege, non potest amplius introduci, nisi subit ratio noua, vt concluditur ex lib. fin. Cap. si contra ius, vel vtilitat. & gloss. in clem. statutum. de election.

5 **AD** hoc quod consuetudo habeat vim legis, requiritur. Primo, quod sit rationalis, & ad cognoscendum quomodo est rationalis, vide Panormita in d. c. fin. & Tho. supra. Secundo, quod sit obtemperta per cursum temporis requisiti ad praescriptionem. per gloss. in d. c. fin. & si de iure ciuili, secundum Pano. ibi, requiritur tempus decem annorum, vt communiter tenent doctores, etiam si consuetudo sit contra ius. De iure canonico si consuetudo est praeter ius, requiritur tempus decem annorum. glo. not. in c. si de consuetud. lib. 6. vel est contra ius canonicum, & tunc requiritur tempus quadraginta annorum, & in hoc casu requiritur, quod consuetudo sit praescripta, vt in d. c. fin. si tamen consuetudo venit contra reseruata principi, in signum specialis priuilegij, tunc utroque iure requiritur tempus, de cuius principio non est memoria. in ca. super quibusdam. de verborum significatione. Si tamen Papa scit consuetudinem, & tolerat, secundum Antonium in dicto capitulo finali, sufficit tempus decem annorum. Tercio quod sit inducta per certam scientiam, & non per errorem potentis legem condere, secundum Thomam supra qui quidem error tatus sit, quod auferat consensum populi, vel potentis legem condere, secundum Thomam

supra. Quarto, quod tale quid possit praescribi, ideo Panormitanus in dicto capitulo fina. nota, quod sicut ex praescriptione laicus non potest acquirere ius speciale, ita nec ex consuetudine, etiam si talis sit, de cuius principio non sit memoria, contra Ioannem Andream capitulo. 2. de praescription. libro 6 in his tamen in quibus Papa potest dispensare, & scire, & tolerat & non contradicit, videtur consuetudinem posse introduci, secundum Panormitanum supra. Quinto, quod homines sint vsu consuetudine varijs vicibus, animo introducendi consuetudinem, & secundum communem opinionem doctorum, tot requiruntur actus, & ita notorij, vt verisimiliter transierint in notitiam populi, vel illius, a quo habet virtutem. Non enim actus, sed tacitus populi consensus, vel principis, consuetudinem inducit. nec vnus actus potest consuetudinem facere, vt placet Panormitano in gloss. dict. cap. fina. nisi actus ille haberet causam successiuam, & continuationem per tempus, in quo introducitur consuetudo. cap. cum de beneficio. de praebend. lib. 6. Sexto, requiritur vt maior pars populi vtatur illa consuetudine, & intelligit Panormi. de parte populi habente consensum habilem ad introducendam consuetudinem, quia mulieres, infantes, furiosi, & similes, non computantur in numero, quia non possunt legem condere. l. i. ff. de leg. Idem intelligit Panormi in dicta gloss. de consuetudine totum populum tangente.

6 **QVANDO** maior pars populi, vel ille, cuius autoritate consuetudo introducitur, intendit se obligare ad mortale peccatum, cuius signum potest accipi, quando credunt contrafaciendo se peccare mortaliter, tunc obligat consuetudo ad mortale, alias non sicut nec omnis lex ad mortale astringit. Hae supra dicta faciliter possunt deduci ex S. Tho. ubi supra. Ad consuetudinem alicuius collegij duas partes sufficit seruare. ff. quod cuiusque vniuer. l. nulli.

7 **CONSVETVDO** nondum cōpleta interruptitur per vnū actum contrarium, ita vt sit necesse de nouo rein eipere, secundum Pan. in d. c. fin. secus quando erat completa, quia tunc tollitur eo tēpore, & modo, quibus fuit introducta, quia iā lex est, ideo instar legis tolli debet, secundum Panor. in d. c. fi.

8 **ARBITR** qui secundum compromissum tenetur pronūtiare secundum iura, potest pronūtiare secundum consuetudinem, etiam iuri contrariā, & statuta loci, secundum Panor. in rub. de consuet. quia consuetudo est quodam ius non scriptum, & quia iura mandāt iudicari secundum statuta, & consuetudines locorum: vt in c. 3. de eo qui mit. in poss.

9 **CONSVETVDO** praua excusat à pōna huius mundi, quando eius prauas per ius non est declarata: secundum gloss. d. 4. c. deinde non autem quo ad Deum, quando ignorantia esset crassa, vt quando esset contra ius naturale. 32. q. 7. c. flagitia: secus vbi probabile esset dubium super prauitate.

10 **CONSVETVDO** interpretatur priuilegia, indulgentias, & statuta, sicut & legem. c. cum dilectus. de cōsue. & habet locum vbi viguit. vt not. Pa. de cōsue. c. cum olim.

11 **CONSVETVDO** vt aliquid exigatur pro spirituali, potest introduci, & introducta debet seruari, imò possunt laici ad seruandum dictam consuetudinem compelli. vt in ca. ad Apostolicam de simo. Et Pa. in c. suam nobis. de simo. dicit se semper tenuisse. vt talis consuetudo possit introduci, quando non praeesset exactio, sed ex mera liberalitate, & deuotione populi est introducta, tunc enim non habet fundamentū vitiosum, sed laudabile, quia non est magnum, neque mirum, si ab eorumantur temporalia, qui seminat spiritualia vt in capit. si Episcopus. de offic. ord. lib. 6. Secus quando praecedens actio consuetudini principium dedit, tempus quoque decennij sufficit ad introducendum hanc consuetu-

dinem, quia est praeter ius: secundum Fede in consil. 155. & Feli. post Ioan. de Ana. in d. c. ad Apostolicam. dicit quod laici ad hoc possunt constringi, quando consuetudo principium coactum non habuit.

12 **QUANDO** non apparet an introducentes consuetudinem voluerint se obligare, recurrendum est ad praesumptionem: secundum Doctorem. quod si non praesumitur, vel non apparet nisi mera liberalitas, non insurgit aliqua obligatio: secundum Ioan. And. in ca. Ioannes. de cler. coniu. & quia quando offertur aliquid ratione sacramenti, vel propter rem spiritualement exhibita, videtur populus hoc longo tempore obseruando, se ad hoc velle obligare, in recompensationem spiritualement, recognoscendo Deum in suis muneribus, ideo ad hoc videtur obligari, non autem sic: vt clerici dent clericis, ex consuetudine: vt dicit Panor. in d. c. Iacobus. de simo. non enim est eadem praesumptio, sacramenta tamen semper, & liberè prius sunt danda, & sic ante nulla exactio est fienda. d. capit. cum eccle.

13 **COMPELLERE** populum ad hoc, non pertinet ad rectorem ecclesiae, sed ad Episcopum: sic enim habet iurisdictionem in laicum: secundum Felin. in c. cum sit. de foro comp. col. 2. post Innoc.

14 **RATIO**, quam quidam afferunt, dicentes se non petere pro sacramentis, sed pro labore, non valet: secundum Pa. in d. cap. suam nobis. quia videtur exactum pro spiritualibus, cum vnum sine alio non procedat. 1. q. 3. c. si quis obiecerit. Differentiam inter consuetudinem & praescriptionem, vide Sil. ver. consuetudo. §. vltim. An laici possint praescribere: vt parochianus decandelas in die purificationis? Videtur, quod sic: secundum Federic. consil. 155.

CONTEMPTVS.

15 **CONTEMPTVS**, quo despicitur proximus, cum illi inferat notabile malū actū, vel voluntate: secundum Caiet. ibi, est mortale peccatum, formaliter.

maliter loquendo, quādo scilicet spernit ut spernat, si autem contemnat tantum materialiter, non peccat mortaliter, nisi ex hoc proximus notabiliter le-
datur.

² **C**ONTENNENS subijci, cui oportet subijci, formaliter ex suo genere peccatum mortale est, quia & contra rationem, & contra dilectionem Dei, vel proximi, & propter hoc peccare ex contemptu formaliter loquendo, ut dicere verbum otiosum, non servare consilia Christi, &c. est mortale peccatum, hoc enim nihil aliud est, quam nolle subijci consiliis Christi, quod tamen necessarium est, quamvis servare sit de bene esse. Hæc enim peccata raro accidunt, nisi pessimè dispositis. Non est, quod si quis facit aliquid, vel non facit ex indignatione, non dicitur fieri hoc ex contemptu, ut si prælatus dicat alicui ut canter, & ipse nolit cantare: ut prælatus hanc consolationem non habeat, non dicitur facere ex contemptu. Caieta. ibi conformiter S. Tho. secunda secundæ. q. 186. a. 9. ad 1.

³ **N**ON omnis peccans venialiter ex contemptu, mortaliter peccat, nisi esset paratus etiā hoc facere, si esset mortale: secundum Tab. ex S. Tho. Dicit tamen, quod religiosus peccans ex contemptu, in his quæ pertinent ad perfectionem, quæ etiam de se non sunt mortalia, mortaliter peccat, quia contemnit id, in quod tenetur tenere. Caieta. verò dicit, verum esse, quod peccans quomodocunque ex contemptu simpliciter, mortaliter peccat, sed qui contemnit aliquid ex eo, quod minimum est, non contemnit simpliciter, sed secundum quid, ideo non peccat mortaliter, modificat enim illum contemptum cum illo minimo, sicut qui accipit minimum, non dicitur furari simpliciter, & in hoc sensu intellige Tab. dict.

⁴ **I**TEM aliud est contemnere regulā, seu monitionem superiores, aliud est contemnere id quod mandatur, ideo frangens silentium ex contemptu constitutionis: secundum prius dicta, mor-

taliter peccat: si angens autem, & contemnens silentium tanquam rem minimam, & peccatum veniale, venialiter peccat, quia non simpliciter contemnit, sed secundum quid solum.

Vnde Thomas in questionibus de veritate. questio 15. a. 5. ad 2. dicit, quod non quilibet contemptus facit mortale peccatum, sed contemptus Dei solum, per hoc enim solum homo avertitur à Deo.

CONTENDERE.

¹ **C**ONTENDERE, secundum Th. secunda secundæ. q. 38. a. 1. est contra aliquem verbis tendere, quæ quidem contentio potest attendi, & quantum ad intentionem contendentes, & quantum ad modum. Quantum ad intentionem, si quis impugnatur modo indebito, scienter, vel quando est in iudicio, vel in disputatione: non graua disputationis, sed veritatis impugnandæ, sic est peccatum mortale, quia est mendacium perniciosum contra honorem Dei, & utilitatem proximi. Quod autem ad modum, si modus est scandalosus, vel propter inordinatos clamores, vel propter opprobria, quæ ibi ut plurimum dicuntur, est etiam mortale. Scriptum est enim, Vt illi per quem scandalum venit. Bonus ergo confessor considerabit qualitatem modi. Secus quando impugnatur veritatem credens dicere verum, vel dicens rationes suas audenter cum aliqua turbatione, tunc potest esse sine peccato omnino, vel tantum veniale.

² **C**ONSTITUTIONES fratrum predicatorum, quæ dicunt in c. de gravi culpa. si quis cum prælato suo contenderit, non intendit de illa, quæ est secundum se mortalis, quæ divino iure prohibetur, sed ea, quæ est communiter venialis, quia tales contēdentes, etiam veritatem clamorose defendentes, aut despectuē, aut derisorie, debitam prælatis reuerentiā, & subiectionē non servant. Propterea merito grauitur puniuntur, quia grauius quam alij seculares peccant.

CON.